

M.A. Music (Instrumental) - 2nd Semester**(2518)****Paper: VI****An Analytical Study of Granthas****Time allowed: 3 hrs.****Max. Marks: 100****Note: Attempt FIVE questions in all. Q.No.1 is Compulsory. Each question carries 20 marks. (5x20=100)**

1.	I. Research Area is a. Margin layout b. Residing area c. Working place d. Area of Study	1
	II. Hypothesis is must in a. Research b. Data Collection c. Book Reading d. Preparing for examination	1
	III. What is research? a. Data Collection b. Reading c. Understanding d. None of the Above	1
	IV. What is Pre-Research? a. Published Research b. Future Research c. Proposed Research d. None of the Above	1
	V. What is Sur? a. Identical melodious, sustainable sound b. Sound c. Melody d. Sweetness	1
	VI. What is Yoga? a. Physical and Meditative Spiritual Practice b. Body Movements c. Exercises d. Acrobatics	1
	VII. Priority Area means a. Specific information related to the Research Topic b. Specific information regarding Music c. Specific information related to subject d. Specific information related to the Research Article	1
	VIII. What is Pre-requirement of selection of Topic a. Overall knowledge of the Subject b. Books c. Guide d. Library	1

PTO

	IX. What is data Collection in Research? a. Information Collection b. Making a folder in Computer c. Making Pdf. d. None of the Above	1
	X. What is role of concept of in Research? a. An abstract Idea representing the fundamental practices b. An abstract of the proposed Topic c. Detailed article about the Topic d. Synopsis	1
	XI. What is research proposal? a. Proposed Guide b. Proposed Topic c. Proposed Chapters d. None of the Above	1
	XII. What is Manuscript? a. Handwritten Document b. Typed Document c. Nicely Scripted Document d. None of the Above	1
	VIII. What is Indian Music? a. Music of India b. Music tradition of music c. National Songs of India d. National Anthem	1
	XIV. Classical Music is based on a. Classical tradition of talas b. Classical tradition of Ragas c. Classical tradition of Study d. Classical tradition of Music	1
	XV. What is Folk Music? a. Music based on Folk Tunes b. Music based on Folk Instruments c. Music Played by Folk Musicians d. All of the Above	1
	XVI. What is Gayan? a. Dance Accompaniment b. Singing the Songs c. Stroking the Guitar d. All of the Above	1
	XVII. What is Shalley?	1

Contd...P/3

	<ul style="list-style-type: none"> a. Typical Performance b. Format of a Performace c. Style d. Songs of Shailesh Kumar 	
	<p>XVIII. What is Sufi Sangeet?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Music being presented at a Dargah b. Songs of a Saint c. Music tradition followed by Sufi Saints d. Songs of Harman Sufi 	1
	<p>XIX. What is Swar Sadhna?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Voice Culture b. Singing in three Octaves c. Morning Ryaz d. Technique to get accurate Swar 	1
	<p>XX. What is Film Music?</p> <ul style="list-style-type: none"> a. A Film Song b. Music compositions used in Various Films Songs c. Music compositions prepared by Music Directors d. Background Music 	1
2.	What is the scope of research in Music for Indians students?	20
3.	What is the priority area of research in music for you?	20
4.	Discuss the singing styles of Sufi music.	20
5.	What is the relation of Yoga with Music?	20
6.	Discuss the salient features of Swar Sadhna.	20
7.	Discuss the preparation of Synopsis.	20
8.	What are the pre-requirements for the selection of a research topic?	20

Contd...P/4

(4)

ਨੋਟ: ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

1. **i)** ਖੋਜ ਖੇਤਰ ਹੈ:
  - ੳ) ਸੀਮਾਂਤ ਵਿਉਂਤ/ਖਾਕਾ
  - ਅ) ਨਿਵਾਸ ਖੇਤਰ
  - ੲ) ਕਾਰਜ ਸਥਾਨ
  - ਸ) ਅਧਿਐਨ ਖੇਤਰ
- ii)** ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਕਿਸ ਵਿਚ ਜਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
  - ੳ) ਖੋਜ ਵਿੱਚ
  - ਅ) ਡਾਟਾ ਇਕੱਤਰੀਕਰਣ ਵਿਚ
  - ੲ) ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਣ ਵਿਚ
  - ਸ) ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ
- iii)** ਖੋਜ ਕੀ ਹੈ?
  - ੳ) ਡਾਟਾ ਇਕੱਤਰੀਕਰਣ
  - ਅ) ਪੜ੍ਹਣਾ
  - ੲ) ਸਮਝ
  - ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- iv)** ਪੂਰਵ-ਖੋਜ ਕੀ ਹੈ?
  - ੳ) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਖੋਜ
  - ਅ) ਆਗਾਮੀ ਖੋਜ
  - ੲ) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਖੋਜ
  - ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- v)** ਸੁਰ ਕੀ ਹੈ?
  - ੳ) ਸਮਰੂਪੀ ਸੰਗੀਤਮਈ ਸਸਟੇਨੇਬਲ/ਰਹਿਣਯੋਗ ਆਵਾਜ਼
  - ਅ) ਆਵਾਜ਼
  - ੲ) ਨਾਦ/ਸੁਰਾਵਲੀ
  - ਸ) ਮਧੁਰਤਾ

Contd..P/5

(5)

- vi)** ਯੋਗ ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਸਰੀਰਿਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਤਮਕ/ਮਨਣਸ਼ੀਲ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਅਭਿਆਸ
ਅ) ਸ਼ਰੀਰਿਕ ਹਰਕਤਾਂ
ੲ) ਕਸਰਤਾਂ
ਸ) ਬਾਜੀਗਰੀਆਂ/ਪੈਂਤੜੇਬਾਜੀਆਂ
- vii)** ਤਰਜੀਹੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ:
- ੳ) ਖੋਜ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਅ) ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ
ੲ) ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਸ) ਖੋਜ ਆਰਟੀਕਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ
- viii)** ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਚੁਣਾਵ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਆਵੱਸ਼ਕਤਾ ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸੰਪੂਰਣ ਗਿਆਨ
ਅ) ਕਿਤਾਬਾਂ
ੲ) ਗਾਈਡ/ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ
ਸ) ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
- ix)** ਖੋਜ ਵਿਚ ਡਾਟਾ ਇਕੱਤਰੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰੀਕਰਣ
ਅ) ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਫੋਲਡਰ ਬਣਾਉਣਾ
ੲ) ਪੀਡੀਐਫ. ਬਣਾਉਣਾ
ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ
- x)** ਖੋਜ ਵਿਚ 'ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ' ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਮੂਲਭੂਤ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸੰਖੇਪ/ਸੂਖਮ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।
ਅ) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਸ਼ੇ ਦਾ ਸਾਰ ਨਿਕਾਲਣਾ
ੲ) ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਆਰਟੀਕਲ/ਲੇਖ
ਸ) ਸਾਈਨਾਪਸਿਜ਼/ਰੂਪ ਰੇਖਾ

Contd..P/6

(6)

- xi)** ਖੋਜ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ
ਅ) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਵਿਸ਼ਾ
ੲ) ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਅਧਿਆਇ
ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।
- xii)** ਹਸਤਲਿਖਤ (manuscript) ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
ਅ) ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
ੲ) ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ।
- xiii)** ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਗੀਤ
ਅ) ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸੰਗੀਤਮ ਰੀਤੀ
ੲ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ
ਸ) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ
- xiv)** ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ:
- ੳ) ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪਰੰਪਰਾ/ਰੀਤੀ ਉਤੇ
ਅ) ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪਰੰਪਰਾ/ਰੀਤੀ ਉਤੇ
ੲ) ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪਰੰਪਰਾ/ਰੀਤੀ ਉਤੇ
ਸ) ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪਰੰਪਰਾ/ਰੀਤੀ ਉਤੇ
- xv)** ਲੋਕ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਹੈ?
- ੳ) ਲੋਕ ਧੁਨਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੰਗੀਤ
ਅ) ਲੋਕ ਵਾਦਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੰਗੀਤ
ੲ) ਲੋਕ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੰਗੀਤ
ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

Contd...P/7

Sr. No. 7272

xvi) ਗਾਇਨ ਕੀ ਹੈ?

- ੳ) ਨਿੱਤ ਸਹਿਵਾਦਨ/ਸੰਗਤ
- ਅ) ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕੀ
- ੲ) ਗਟਾਰ ਵਜਾਉਣਾ
- ਸ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ।

xvii) ਸ਼ੈਲੀ ਕੀ ਹੈ?

- ੳ) ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਅਦਾਕਾਰੀ
- ਅ) ਅਦਾਕਾਰੀ ਦਾ ਫਾਰਮੇਟ
- ੲ) ਸਟਾਈਲ/ਵਿਲੱਖਣਤਾ/ਤਰਜ਼
- ਸ) ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਗੀਤ

xviii) ਸੂਫੀ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਹੈ?

- ੳ) ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸੰਗੀਤ
- ਅ) ਇਕ ਸੰਤ ਦੇ ਗੀਤ
- ੲ) ਸੂਫੀ ਸੰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੰਗੀਤਕ ਪਰੰਪਰਾ
- ਸ) ਹਰਮਨ ਸੂਫੀ ਦੇ ਗੀਤ

xix) ਸਵਰ ਸਾਧਨਾ ਕੀ ਹੈ?

- ੳ) ਆਵਾਜ਼ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ
- ਅ) ਤਿੰਨ ਸਰਗਮਾਂ ਵਿਚ ਗਾਣਾ
- ੲ) ਸਵਰ ਦਾ ਰਿਆਜ਼
- ਸ) ਸੁੱਧ/ਸਹੀ ਸਵਰ ਨੂੰ ਸਿਖਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ

xx) ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਹੈ?

- ੳ) ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗਾਣਾ
- ਅ) ਵਿਭਿੰਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੰਗੀਤਕ ਕੰਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨਜ਼/ਰਚਨਾਵਾਂ
- ੲ) ਸੰਗੀਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਗੀਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ
- ਸ) ਪਿਠ-ਭੂਮੀ ਸੰਗੀਤ

Contd..P/8

(8)

2. ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਖੋਜ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਕੀ ਹੈ?
3. ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਖੋਜ ਦਾ ਤਰਜੀਹੀ ਖੇਤਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
4. ਸੂਫੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਯੋਗ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ?
6. ਸੂਰ-ਸਾਧਨਾ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
7. ਸੰਖੇਪ ਸਾਰ/ਸਾਇਨਾਪਸਿਜ਼ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਉੱਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਇਕ ਖੋਜ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਲੋੜਾਂ ਕੀ ਹਨ?

(Hindi Version)

1. अनुसंधान क्षेत्र है ?
 क. सीमांत व्यौत/खाका
 ख. निवास क्षेत्र
 ग. कार्य स्थान
 घ. अध्ययन क्षेत्र
2. परिकल्पना ^{किस में} जरूरी होती है ?
 क. अनुसंधान में
 ख. डाटा एकीकरण में
 ग. किताब पढ़ने में
 घ. परीक्षा की तैयारी में
3. अनुसंधान क्या है ?
 क. डाटा एकीकरण
 ख. पठन
 ग. समझ
 घ. इस में से कोई भी नहीं
4. पूर्व-अनुसंधान क्या है ?
 क. प्रकाशित अनुसंधान
 ख. आगामी अनुसंधान
 ग. प्रस्तावित अनुसंधान
 घ. इस में से कोई भी नहीं
5. सुर क्या है ?
 क. सगरुपी संगीतमई सस्टेनेबल/रहने योग आवाज
 ख. आवाज
 ग. नाद/सुरावली
 घ. मधुरता

(9)

- 6 योग क्या है ?
- क. शारीरिक तथा विचारात्मक / मननशील अध्यात्मिक अभ्यास
 ख. शारीरिक हरकतें
 ग. कसरतें
 घ. बाजीगरी / पैंतड़ेबाजी
- 7 तरजीही क्षेत्र का अर्थ है ?
- क. अनुसंधान विषय से संबंधित विशेष जानकारी
 ख. संगीत से संबंधित विशेष जानकारी
 ग. विषय से संबंधित विशेष जानकारी
 घ. अनुसंधान लेख / आर्टिकल से संबंधित विशेष जानकारी
- 8 विषय के चुनाव की पूर्व आवश्यकता क्या है ?
- क. विषय का संपूर्ण ज्ञान
 ख. किताबें
 ग. गाईड / निर्देशक
 घ. लाईब्रेरी
- 9 अनुसंधान में डाटा एकत्रीकरण क्या है ?
- क. जानकारी एकत्रीकरण
 ख. कंप्यूटर में एक फोल्डर बनाना
 ग. पी. डी. एफ. बनाना
 घ. इस में से कोई भी नहीं।
- 10 अनुसंधान में 'धारणा की भूमिका' क्या है ?
- क. मूलभूत अभ्यासों का एक संक्षेप / सूक्ष्म विचार पेश करना।
 ख. प्रस्तावित विषय का सार निकालना।
 ग. विषय संबंधी विस्तृत लेख
 घ. साईनापसिज / रूप रेखा।
- 11 अनुसंधानक प्रस्ताव क्या है ?
- क. प्रस्तावित निर्देशक
 ख. प्रस्ताविक विषय
 ग. प्रस्तावित अध्याय
 घ. इनमें से कोई भी नहीं

Contd P/10

(10)

- 12 हस्तलिखित क्या है ?
 क. हाथ से लिख हुआ दस्तावेज ख. टाईप किया हुआ दस्तावेज
 ग. अच्छे ढंग से लिखा हुआ दस्तावेज घ. इसमें से कोई भी नहीं।
- 13 भारतीय संगीत क्या है ?
 क. भारत का संगीत ख. संगीत की संगीतक रीति
 ग. भारत के राष्ट्रीय गीत घ. राष्ट्रीय गीत
- 14 शास्त्रीय संगीत आधारित है ?
 क. तालों की शास्त्रीय परम्परा/रीति पर
 ख. रागों की शास्त्रीय परंपरा/रीति पर
 ग. अध्ययन की शास्त्रीय परंपरा/रीति पर
 घ. संगीत की शास्त्रीय परंपरा/रीति पर
- 15 लोक संगीत क्या है ?
 क. लोक धुनों पर आधारित संगीत
 ख. लोक वाद्यों पर आधारित संगीत
 ग. लोक संगीतकारों के द्वारा बजाया गया संगीत
 घ. इन में से सभी।
- 16 गायन क्या है ?
 क. नृत्य सहवादन/संगत ख. गीतों की गायिकी
 ग. गटार बजाना घ. इस में से सभी
- 17 शैली क्या है ?
 क. विशिष्ट अदाकारी ख. अदाकारी का फार्मेट
 ग. स्टाईल/विलक्षणता/तर्ज घ. शैलेश कुमार के गीत
- 18 सूफी संगीत क्या है ?
 क. दरगाह में पेश किया जाने वाले संगीत

Contd P/11

(11)

- ख. एक साधू के गीत
 ग. सूफी संतो के द्वारा अपनाई गई संगीतक परंपरा
 घ. हरमन सूफी के गीत
- 19 स्वर साधना क्या है ?
 क. आवाज संस्कृति ख. तीन सरगमों में गाना
 ग. सुबह का रियाज़
 घ. शुद्ध/सही स्वर को सीखने की तकनीक
- 20 फिल्म संगीत क्या है ?
 क. किसी फिल्म का गाना
 ख. विभिन्न फिल्मों के गीतों में प्रयोग की गई संगीतकंपोजीशनज/रचनाएँ
 ग. संगीत निर्देशको द्वारा तैयार की गई संगीतक रचनाएँ
 घ. पिठ-भूमि संगीत
- 2 भारतीय विद्यार्थियों के लिए संगीत में अनुसंधान का कार्य क्षेत्र क्या है ?
 3 आपके लिए संगीत में अनुसंधान का तरजीही क्षेत्र क्या है ?
 4 सूफी संगीत की गायन शैलियों की चर्चा करें।
 5 योग का संगीत के साथ क्या संबंध है ?
 6 स्वर-साधना की प्रमुख्य विशेषताओं का वर्णन करें।
 7 संक्षेप सार/साईनापसिज की तैयारी पर चर्चा करें।
 8 एक अनुसंधान विषय के चुनाव के लिए पूर्व-आवश्यकताएँ क्या है ?

*****

7272(2518)/100